

Vergaderjaar 1991–1992 Nr. 3b

21 198

Wijziging van het fiscale regime voor onderhoudsvorzieningen en spaarvormen alsmede van het fiscale regime voor verzekeraars en directiepensioenlichamen

NADER VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIEN¹

Vastgesteld 12 november 1991

De Memorie van Antwoord inzake het wetsvoorstel Brede Herwaardering (21 198) gaf de leden van de fracties van **CDA**, **PvdA**, **D66** en **VVD** aanleiding tot het formuleren van nadere vragen en opmerkingen. Alvorens daartoe over te gaan spraken deze leden hun erkentelijkheid uit voor de genoemde Memorie van Antwoord, waarvan zij met grote belangstelling hadden kennis genomen. Zij stelden het op prijs dat de bewindslieden het algemene kader van het wetsvoorstel nog eens duidelijk onder woorden hebben gebracht. De leden van de fractie van het **CDA** stelden daarbij het gewenst te achten dat – gezien de grote complexiteit en de moeilijk toegankelijkheid van de voorgestelde wetsbepalingen – op korte termijn een nieuwe «fact sheet» verschijnt voor algemeen gebruik waarin de hoofdlijnen van het voorstel in toegankelijke taal worden neergezet.

De leden van de fracties van **CDA**, **PvdA**, **D66**, en **VVD** waardeerden het dat de bewindslieden rekening hebben gehouden met hun wens de ingangsdatum te verschuiven naar 1 januari 1992. Zij gingen er van uit dat de aangekondigde novelle zo tijdig bij de Eerste Kamer zal worden ingediend, dat het voorstel gelijktijdig met het onderhavige voorstel plenair kan worden behandeld.

De leden van de fractie van het **CDA** spraken op deze plaats uit dat zij, alvorens een definitief oordeel over het wetsvoorstel te kunnen geven, antwoord verwachten op hun hieronder opgenomen vragen en opmerkingen.

De leden van de fractie van de **PvdA** hadden de behoefte op de beantwoording van een aantal vragen terug te komen.

De leden van de fractie van **D66** waren van mening dat een aantal elementen in de Memorie van Antwoord verduidelijking behoeft. In hoofdstuk 1.2 wordt wel helder uit de doeken gedaan welke – drie – uitgangspunten aan het voorstel ten grondslag liggen, maar er wordt geen antwoord gegeven op de vraag of een zo ingrijpend voorstel nog wel nodig is na het loslaten van het beginsel van het natuurlijk maximum. Hieronder kwamen zij hierop nog terug.

¹ Samenstelling:

Boorsma (CDA), (voorzitter), Van Dijk (CDA), Stevens (CDA), mw. J. H. B. van der Meer (PvdA), Schinck (PvdA), Schuyer (D66), Vis (D66), Van Graafeiland (VVD), Hilarides (VVD), De Boer (Groen Links), Barendregt (SGP), Schuurman (RPF), Veling (GPV).

Ook de leden van de fractie van de **VVD** hadden de behoefte op enkele punten nader in te gaan. Met de leden van de fractie van het **CDA** vroegen zij de bewindslieden hun reactie te geven op de brief, die de vaste commissie ontving van het Verbond van Verzekeraars in Nederland van 31 oktober jl.¹

De leden van de fractie van het **CDA** tekenden daarbij aan dat zij het verzoek met betrekking tot de ingangsdatum van de afschaffing van de woningbouwvrijstelling intussen achterhaald achten.

De leden van de fractie van de **PvdA** stelden bedoelde brief van de VVN op onderdelen in hun bijdrage aan dit verslag aan de orde.

VRAGEN VAN DE LEDEN VAN DE CDA-FRACTIE

I. Algemeen kader van het wetsvoorstel

A. Tranchesysteem

Bij het voorgestelde tranchesysteem wilden de leden van de **CDA**-fractie een aantal opmerkingen maken en vragen stellen.

1. Tweede tranche

Ten aanzien van de tweede tranche stellen de bewindslieden dat men slechts de componenten van de formule hoeft in te vullen om de aftrekruimte op de voet van de tweede tranche te kunnen berekenen.

Deze leden meenden echter dat het probleem niet zit in de invulling van de componenten maar in de berekening daarvan. Met name is het moeilijk, zo niet onmogelijk, om op jaarlijkse basis een opgave van de pensioenrechten te verkrijgen van de pensioeninstellingen.

Bij de tweede tranche speelt het probleem dat de belastingplichtige niet in staat is om zijn aftrekpost uit te rekenen indien de pensioenfondsen om welke reden dan ook de benodigde informatie niet (tijdig) verschaffen na daartoe gedaan verzoek. De bewindslieden gaan er voorschans vanuit dat de pensioenfondsen daartoe bereid zullen zijn en dat dit technisch zonder grote problemen mogelijk is. Kunnen de bewindslieden aangeven of deze mededeling in concreto is afgestemd met de betreffende pensioenfondsen of is dit een opmerking gebaseerd op onderzoek bij een representatieve groep van pensioenfondsen?

Is het de bewindslieden bekend, dat bijv. het ABP in de praktijk in sommige gevallen niet in staat is gebleken dit soort berekeningen na gedaan verzoek (tijdig) te produceren?

Hebben de bewindslieden daarbij ook de aanzienlijke kosten in aanmerking genomen, die een dergelijke operatie met zich meebrengt (en waardoor het aantal heerendiensten opnieuw wordt vergroot)?

Mede gezien de verwachting dat in de praktijk dit soort gegevens niet of althans niet tijdig verkrijgbaar is van de pensioenfondsen, meenden deze leden dat het nuttig zou kunnen zijn in het voorgestelde artikel 45b tweede lid van de wet op de IB 1964 te bepalen, dat lijfrentepremies welke binnen 12 maanden (in plaats van 6 maanden) na afloop van het kalenderjaar ten laste van de belastingplichtige zijn betaald of verrekend op verzoek in aanmerking worden genomen in het desbetreffende kalenderjaar.

---

¹ Deze brief is ter inzage gelegd op het Centraal Informatiepunt van de Eerste Kamer onder griffienr. 105776.

2. Derde tranche

De leden hier aan het woord zetten een vraagteken bij de opmerking van de bewindslieden dat slechts een beperkt aantal belastingplichtigen van de derde tranche gebruik zal maken. Er zijn immers veel belastingplichtigen die in het verleden te weinig pensioenrechten hebben opgebouwd. Zij zouden graag willen vernemen wat de bewindslieden onder «beperkt» aantal belastingplichtigen verstaan.

Bovendien vroegen deze leden zich af in hoeverre een tekort objectief kan worden vastgesteld. In de Memorie van Antwoord merken de bewindslieden op, dat voor de toepassing van de derde tranche de door de belastingplichtige opgebouwde oudedagsvoorziening voor een belangrijk deel forfaitair zal worden berekend. Kunnen de bewindslieden nader aangeven op welke wijze dit zal geschieden en in hoeverre dit bij AMvB of op andere wijze zal worden geregeld?

Brede Herwaardering II

De bewindslieden stellen in de Memorie van Antwoord dat de samenhang tussen de wetsvoorstellen Brede Herwaardering I en II zodanig is dat indiening van het wetsvoorstel Brede Herwaardering II noodzakelijk is voor de behandeling van het thans voorliggende wetsvoorstel. Deze leden meenden niettemin dat het ongewenst is en ook geen navolging verdient, dat wetsvoorstellen die onderdeel uitmaken van één samenhangend wetgevingsproject, niet in samenhang worden behandeld. Zij zouden gaarne vernemen of hier sprake is van een eenmalig incident. Ingevolge de Memorie van Antwoord zal het wetsvoorstel Brede Herwaardering II beperkt blijven tot een meer technische herziening die volgens de bewindslieden niet van direct belang is voor de bespreking en vaststelling van het thans voorliggende wetsvoorstel. Deze leden kunnen dit waarde-oordeel niet onderschrijven zonder kennisneming van het betreffende wetsvoorstel. Wel meenden zij uit deze uitspraak te mogen afleiden dat in dit wetsvoorstel geen voorstellen zullen worden gedaan met betrekking tot de invoering van een middelloon-systeem c.q. beperking van de aftrekbaarheid van pensioenpremies.

Deze leden hadden de indruk, dat de opmerkingen over de inhoud van Brede Herwaardering II, die thans door de regering in de Memorie van Antwoord zijn gemaakt, grotendeels al eerder waren geuit. Kunnen de bewindslieden voor de goede orde bevestigen, dat alle onderwerpen die in Brede Herwaardering II aan de orde komen, in de Memorie van Antwoord zijn beschreven?

In Brede Herwaardering II zal de kring van fiscaal toegelaten pensioenverzekeraars expliciet in de wet worden opgenomen. In de kring van fiscaal toegelaten pensioenverzekeraars worden de zogenaamde eigen pensioenlichamen uitgesloten.

Toegelaten wordt slechts «eigen beheer» in de werkmaatschappij van de grootaandeelhouder die daartoe ontheffing heeft ingevolge de Pensioen- en spaarfondsenwet. Uitgesloten wordt inbreng in een holding c.q. andere rechtspersoon waarin de werknemer een belang heeft buiten zijn pensioenrechten en deze rechtspersoon naast het verzekeren van het pensioen geen onderneming drijft.

Deze leden merkten op dat deze beperking verder gaat dan de ontheffing van de Pensioen- en spaarfondsenwet, die immers onderbrengen van een eigen beheer pensioen in een eigen pensioenlichaam niet uitsluit. Beperking tot inbreng in een werkmaatschappij is naar hun

oordeel in feite in strijd met de verzorgingsgedachte, aangezien daardoor het risico van het teloorgaan van de voorziening groter wordt.

Deze leden vroegen dan ook de bewindslieden in overweging te nemen om – geredeneerd vanuit de verzorgingsgedachte – onderbrengen van een pensioen in eigen holding toe te laten indien er een duidelijke band (bijv. fiscale eenheid) bestaat tussen de werkmaatschappij (waarin anders de pensioenvoorziening zou worden ondergebracht) en de betreffende holding.

De bewindslieden merken voorts op dat een wettelijke regeling tegen afkoop, vervreemding, wijziging van de contractvorm van pensioenaanspraken alsmede een wettelijke regeling voor de overdracht van pensioenkapitaal, zal worden voorgesteld. Ook een dergelijke regeling is naar het oordeel van deze leden in principe in strijd met de verzorgingsgedachte. Het is immers zo dat bijvoorbeeld ook via afkoop van een pensioenaanspraak kan worden voldaan aan de verzorgingsgedachte. Kunnen de bewindslieden aangeven of en in hoeverre een dergelijke regeling nodig is ter voorkoming van misbruik, of daartoe ook andere wegen open staan en in hoeverre het gevaar van «over-kill» dreigt op dit punt?

Successierecht

Deze leden namen er kennis van dat wordt voorgesteld het successierecht overeenkomstig de wijziging van de vermogensbelasting te wijzigen. Kunnen de bewindslieden nog eens aangeven welke wijzigingen specifiek beoogd zijn en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen?

Voorts bestaat het voornemen in de Successiewet 1956 een regeling te treffen om de waardestijging van aandelen in een eigen pensioenlichaam ten gevolge van het overlijden van de werknemer (wiens pensioen bij het lichaam is verzekerd) in de heffing te betrekken.

Kunnen de bewindslieden bevestigen dat deze waardestijging wordt geijkt per ingangsdatum van het wetsontwerp, zodat eerbiedigende werking bestaat voor de waardestijging van aandelen in een eigen pensioenlichaam ontstaan vóór deze datum?

B. Verhouding tot het EG-recht

Deze leden waardeerden het, dat de bewindslieden de zorg van de Kamer delen omtrent de houdbaarheid van de aftrekbaarheid van lijfrentepremies tot betalingen aan in Nederland gevestigde levensverzekeraars dan wel aan levensverzekeraars die beschikken over een vaste inrichting of vaste vertegenwoordiger (niet genoemd bij de beschrijving van de toegelaten pensioenverzekeraars in het kader van Brede Herwaardering II, zie Memorie van Antwoord, pag.10) hier te lande.

Deze leden merkten op dat vrijheid van dienstverlening en vrij verkeer van werknemers binnen de EG directe werking hebben. Zij vroegen zich af in hoeverre deze vrijheid kan worden ingeperkt door een eenzijdige inschatting van een evenwicht dat moet worden bewaard tussen het belang van adequate controle en handhaafbaarheid van een nieuwe regeling en anderzijds de door het EG-recht te beschermen belangen.

De eis van efficiënte fiscale controle kan wel een beperking, maar niet een volledige uitsluiting rechtvaardigen van diensten van buitenlandse maatschappijen (zie ook conclusie advocaat-generaal Mischo in Bachmann zaak).

Het verbaasde de aan het woord zijnde leden dan ook, dat de bewinds-

lieden enigszins luchtig reageerden op het verzoek van deze leden om deze kwestie vooraf aan de Europese Commissie voor te leggen. De bewindslieden hebben hiervan afgezien vanwege de stellingname van de commissie in de zaak Bachmann met betrekking tot de aftrekbaarheid van premies betaald door een Belgische gezetene aan een Duitse verzekeringsmaatschappij. Deze leden zouden graag vernemen of zij hieruit de conclusie mogen trekken dat de bewindslieden op voorhand al een negatief antwoord verwachten of dat andere overwegingen daarbij een rol hebben gespeeld. Zij meenden dat juist deze stellingname van de Europese Commissie een reden te meer zou moeten zijn, om de onderhavige kwestie aan de Europese Commissie voor te leggen.

De bewindslieden hebben wel verklaard zich reeds te beraden op eventuele implicaties. Deze leden meenden uit deze verklaring te mogen afleiden dat ook de bewindslieden ernstig rekening houden met de mogelijkheid dat de voorgestelde regeling in strijd is met het EG-verdrag. Deze leden zouden graag vernemen met welke andere lidstaten de bewindslieden overleg voeren, waarover en waarom zij menen dat een negatief oordeel voor de hoofdlijnen van het voorliggende wetsvoorstel geen gevolgen zouden hebben. Deze leden toonden zich verontrust, dat een wetsvoorstel wordt ingediend, dat naar redelijke verwachting op een wezenlijk punt in strijd is met het EG-verdrag zonder dat dit punt eerst is afgestemd met de Europese Commissie. Zij zouden daarom graag vernemen of de bewindslieden een terugvalpositie hebben bepaald en welk soort claims zij menen te kunnen verwachten, indien het EG-oordeel negatief uitvalt.

Ook ten aanzien van de voorgestelde definities in Brede Herwaardering II zetten de leden hier aan het woord vanuit EG-perspectief een vraagteken. Het gaat hier met name om de voorgenomen beperking van de fiscaal toegelaten pensioenverzekeraars tot professionele pensioenfondsen en levensverzekeraars die in Nederland zijn gevestigd of een Nederlandse vaste inrichting hebben. Deze leden vroegen zich af wat in dit verband onder het woord professioneel wordt verstaan in de buitenlandse context. (Wat is een niet-professionele levensverzekeraar)?

Professionele buitenlandse pensioenfondsen en professionele levensverzekeraars zonder Nederlandse vaste inrichting worden slechts als fiscaal toegelaten pensioenverzekeraar toegelaten, mits het gaat om voortgezette opbouw van aanspraken die zijn opgebouwd toen de werknemer buiten Nederland woonde en aldaar een dienstbetrekking vervulde.

Deze leden vroegen zich af, of hier geen sprake is van discriminatie tussen buitenlandse en Nederlandse pensioenfondsen en levensverzekeraars. Het is immers willekeurig dat een werknemer, die bijv. gedurende één jaar een aanspraak op pensioen heeft opgebouwd bij een buitenlandse verzekeraar, deze regeling voor de rest van zijn Nederlandse loopbaan kan continueren, terwijl dit recht wordt onthouden aan zijn Nederlandse collega die geen buitenlands pensioenrecht heeft opgebouwd.

Op deze wijze ontstaat een ongerechtvaardigde concurrentiebeperking tussen maatschappijen en een verschil in behandeling tussen overigens gelijkwaardige belastingplichtigen. Bovendien is moeilijk vol te houden dat toelating van pensioenverzekeraars expliciet afhankelijk moet zijn van de vraag waar een willekeurige werknemer zijn arbeid heeft verricht. Zijn de bewindslieden voornemens de betrokken buitenlandse maatschappijen op enigerlei wijze aan een registratieplicht te binden, zodat (ook

voor het publiek) kenbaar is welke buitenlandse maatschappijen zonder Nederlandse vaste inrichting zijn toegelaten en/of hen te onderwerpen aan andere verplichtingen (premie-overzicht verstrekken, inhoudingsplicht). Achten de bewindslieden het gewenst dat een buitenlandse maatschappij een Nederlandse vaste inrichting moet openen, indien sprake is van een relatief groot aantal deelnemers?

Emigratie

Ter voorkoming van misbruik voorziet het wetsontwerp in een uitbreiding van de met emigratie verband houdende wettelijke bepalingen. In geval van emigratie zal een conserverende aanslag worden opgelegd indien de premie-af trek meer dan f 100 000 bedraagt.

Deze leden vroegen de bewindslieden of zij bereid zijn te bevorderen dat deze grens wordt geïndexeerd gelijktijdig met een eventuele indexatie van de aftrekbare premies. Zij verwezen in dit verband naar hun opmerkingen met betrekking tot de indexatie van de vrijstellingsbedragen bij kapitaalverzekeringen.

C. Overige algemene vragen

Aansprakelijkheid verzekeraars

Ten aanzien van de aansprakelijkheid van de verzekeraars merken de bewindslieden op dat voor de sporadische gevallen waarin geen wijzigingen van het contract nodig zal zijn, overwogen kan worden de feitelijke aansprakelijkstelling van de verzekeraar achterwege te laten, in geval de polis voor de verzekeraar tenminste geen verhaalsmogelijkheid bevat.

Deze leden verzochten de bewindslieden nader aan te geven welke sporadische gevallen zij op het oog hebben. Zij zouden voorts deze bewindslieden willen verzoeken of deze overweging ook geconcretiseerd kan worden in een feitelijk achterwege laten van het aansprakelijk stellen. Kunnen de bewindslieden op dit punt een duidelijke toezegging doen?

Sluiting Nederlands bijkantoor

Ingevolge art. 35a van de Wet toezicht verzekeringsovereenkomsten, gesloten vanuit een vestiging in Nederland, naar een vestiging van een verzekeraar buiten Nederland, verboden zonder toestemming van degenen die aan deze verzekeringsovereenkomst rechten kunnen ontleen. De Verzekeringkamer kan ontheffing verlenen van dit verbod indien de verzekeraar aannemelijk maakt, dat de belangen van degenen die aan de betrokken overeenkomsten rechten kunnen ontleen zich tegen de ontheffing niet verzetten. Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden.

De bewindslieden menen, dat er – gezien deze regelgeving geen – sprake is van concurrentievervalsing.

Deze leden waren echter van oordeel, dat de concurrentievervalsing zit in het feit dat Nederlandse ingezetenen niet of minder geneigd zullen zijn een polis af te sluiten bij een buitenlandse verzekeraar met een Nederlandse vestiging. Immers door het enkele feit van sluiting van het bijkantoor vervalt de fiscale aftrekbaarheid van de premies, ook indien de verzekerd zelf toestemming verlenen tot de overdracht van de portefeuille. Door deze potentiële uitsluiting uit de kring van fiscaal toegelaten verzekeraars zijn buitenlandse verzekeraars per definitie in een concurrentienadeel in vergelijking met Nederlandse verzekeraars, terwijl ook de keuzevrijheid voor de belastingplichtigen wordt beperkt. Deze leden zouden dan ook graag vernemen of de bewindslieden bereid zijn buitenlandse verzekeraars als fiscaal toegelaten verzekeraars te blijven

beschouwen indien de sluiting van hun Nederlandse bijkantoor plaatsvindt met instemming van de verzekerden c.q. na verkregen ontheffing van de Verzekeringskamer conform het bepaalde in art. 35a leden 1 en 2 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf.

Stamrechtvrijstelling

De bewindslieden menen dat er geen reden is voor het opnemen van een algemene stamrechtvrijstelling, maar zij erkennen wel, dat een aantal gevallen door het vervallen van de huidige stamrechtvrijstelling zou kunnen worden getroffen.

Kunnen de bewindslieden aangeven welke gevallen zij op het oog hebben naast de gevallen die reeds genoemd zijn in de Memorie van Antwoord?

Voorts merken de bewindslieden op dat het vervallen van de stamrechtvrijstelling van art. 32 Wet IB 1964 betekent dat de waarde van het verkregen stamrecht onmiddellijk bij verkrijging tot het inkomen wordt gerekend waarop in bepaalde situaties het bijzonder tarief van toepassing kan zijn.

Kunnen de bewindslieden aangeven welke situaties zij op het oog hebben?

Winstbewijzen

Bij persbericht van 3 september 1991 hebben de bewindslieden meegedeeld dat zij door middel van wetgeving zullen bevorderen dat de huidige fiscale behandeling van de verkoop van winstbewijzen na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel zal worden gecontinueerd. In dit persbericht staat dat de regeling erop neer zal komen dat «net als nu hetgeen genoten wordt bij de vervreemding van een winstbewijs alleen belast is als de verkrijger een buitenlands belastingplichtige of een ondernemer is». In de Memorie van Antwoord staat echter een principiële andere formulering: verkoop van een winstbewijs blijft onbelast indien de verkrijger binnenlands belastingplichtige is en het winstbewijs geen deel uitmaakt van een voor zijn rekening gedreven onderneming.

Het verschil tussen deze twee stellingnames is aanzienlijk. Dit valt te meer op nu de bewindslieden bij beide publicaties gewag maken van hun wens te bevorderen dat via wetgeving de huidige fiscale behandeling wordt gecontinueerd.

Met name valt in het persbericht op dat van belastingheffing slechts sprake kan zijn bij vervreemding van winstbewijzen aan een buitenlands belastingplichtige of ondernemer. Volgens de Memorie van Antwoord is slechts sprake van een onbelaste transactie indien de verkrijger een binnenlandse belastingplichtige is die het winstbewijs niet rekent tot het vermogen van zijn onderneming.

Deze leden meenden het persbericht van de bewindslieden zodanig te mogen interpreteren dat gestreefd werd om ten aanzien van de winstbewijzen de positie in te nemen (zoals in het verleden ook altijd heeft gegolden) dat het karakter van aandeel overheerst, zodat men niet kan spreken van een stamrecht. In feite zou een dergelijke stellingname met zich meebrengen dat wordt teruggekeerd tot de situatie van vóór de wetwijziging van art. 31 lid 5 Wet IB 1964 in 1972 toen een artikel van Van der Heeden (in MBB jan. 1974) onzekerheid creëerde omtrent de status van winstbewijzen. Deze onzekerheid is in stand gehouden ondanks het feit, dat het betreffende artikel betrekking heeft op de

fiscale oudedagsreserve en niet op de winstbewijzen. Ook het arrest Hoge Raad, 14 maart 1979 (BNB 1979, 167) ziet op een zeer specifiek geval, dat zeker niet bepalend kan worden geacht voor alle winstbewijzen.

Positie kiezen terzake van de status van het winstbewijs als aandeel heeft als voordeel dat voorgoed duidelijkheid op dit terrein wordt geschapen en dat wetswijziging overbodig wordt. In deze context is het mede van belang kennis te nemen van de rol die het winstbewijs thans speelt bij financiering van ondernemingen. Wij verwijzen hierbij naar het recente artikel van Van der Grinten in de Langmanbundel (De bankier als jurist, blz. 121), waarin hij een analyse geeft van het winstbewijs waaruit blijkt dat de positie van dit bewijs moet worden gezien in samenhang met aandelen. Ook als financieringsinstrument kan het winstbewijs een belangrijke rol spelen bij de financiering van ondernemingen, mits de fiscale positie duidelijk is.

Uitgaande van de tekst van de Memorie van Antwoord meenden deze leden echter te moeten constateren dat de beurshandel in winstbewijzen in feite zou worden afgekapt, aangezien het voor de verkoper praktisch onmogelijk is te bewijzen dat de koper een Nederlands belastingplichtige is, die de winstbewijzen niet tot zijn onderneming rekent. Kunnen de bewindslieden bevestigen of dit inderdaad wordt beoogd?

Indien de bewindslieden de vorige vraag bevestigend beantwoorden, zijn zij dan bereid – mocht tot nieuwe wetgeving worden overgegaan in deze richting – een overgangsregeling te ontwerpen voor winstbewijzen die uitgegeven zijn vóór de ingangsdatum van deze wet waarbij wordt bepaald dat verkoop van deze winstbewijzen niet onder het nieuwe voorgestelde regime valt?

II. Lijfrenten

De bewindslieden achten het aannemelijk dat in gevallen waarin de deelnemers niet bekend zijn met de toename van hun aanspraak, de verzekeraar op verzoek van de belastingplichtige de toename van de aanspraak ook aan de belastingplichtige zal mededelen. Zij verwachten in die gevallen derhalve geen complicaties. Deze leden hebben hierboven reeds hun twijfel daarover uitgesproken.

Kunnen de bewindslieden aangeven hoe dient te worden gehandeld indien de belastingplichtige deze mededeling van de verzekeraar niet (tijdig) ontvangt?

Per AMvB zal dwingend een forfaitaire berekeningswijze worden voorgeschreven voor de bepaling of er een tekort bestaat. Met deze benaderingswijze wordt getracht de bepaling of een tekort aanwezig is voor belastingplichtigen zo eenvoudig mogelijk te houden.

Is er in het verleden een aantal voorzieningen opgebouwd, dan is niettemin een nadere beoordeling noodzakelijk. Ingevolge de Memorie van Antwoord hoeven in dergelijke gevallen de voor de tekortberekening relevante gegevens niet tot in detail door de belastingplichtige te worden bewezen.

Deze leden vroegen zich af hoe uiteindelijk dan de vaststelling van de tekortberekening tot stand komt, indien de inspecteur geen genoegen neemt met het ontbreken van gedetailleerde bewijsvoering.

Hebben de bewindslieden ook op dit punt een forfaitaire regeling voor ogen?

III. Kapitaalverzekeringen

Deze leden hebben kennis genomen van de overwegingen die de bewindslieden hebben aangevoerd om de vrijstellingsbedragen niet te indexeren. Zij meenden – zeker gezien het feit dat de inflatiecorrectie tijdelijk is opgeschort – dat duidelijkheid gewenst is over de periodieke aanpassingen. Zij vroegen daarom de bewindslieden om tenminste het voornemen kenbaar te maken om bijvoorbeeld iedere twee jaar te beschouwen of er aanleiding is om tot aanpassing te komen.

In het voorgestelde artikel 25, lid b van de Wet IB/G 64 wordt een verhouding 3:1 tussen spaar- en risicokapitaal voorgeschreven. Invoering van deze bepaling betekent een zware administratieve last voor de verzekeraars. Kunnen de bewindslieden aangeven of deze in een redelijke verhouding staat tot de extra belastingopbrengst die met deze beperking wordt beoogd?

IV. Verzekeraars en Pensioenlichamen

De bewindslieden merken op naar aanleiding van de vraag van deze leden dat de bij de aanvang van de belastingplicht aanwezige winstreserve, die is bestemd voor toekomstige pensioenverbeteringen, niet verloren kan gaan. Bij het stellen van deze vraag hadden deze leden met name op het oog de vraag of de status van vrijgesteld pensioenlichaam verloren zou gaan. Deze vraag zouden zij ook graag beantwoord zien.

Deze leden vroegen zich voorts af naar welke actuariële grondslagen de pensioenverplichtingen in de openingsbalans van de zgn. pensioen-BV's gewaardeerd mogen worden (afgezien van het in aanmerking nemen van de zgn. coming back-service). Is het toegestaan te waarden naar een rekenrente van 4% of 8% (marktrente) dan wel op de contante waarde van de verplichting bij affinanciering van de lopende verplichtingen bij een professionele verzekeraar, onder aftrek van de in het tarief begrepen kosten en winstopslag?

V. Overgangsrecht

Met betrekking tot het begrip eerbiedigende werking stellen de bewindslieden (pag. 58 van de Memorie van Antwoord): bij het concipiëren van de Brede Herwaardering is als uitgangspunt gehanteerd dat de voor te stellen principiële wijzigingen alleen voor de toekomst zullen gelden en dat bestaande contracten zo veel mogelijk volgens het bestaande regime ten uitvoer moeten kunnen worden opgelegd (is bedoeld: gebracht?). Daarbij is toegezegd dat de eerbiedigende werking zich ook zal uitstrekken tot de vermogensbelasting.

Deze leden begrepen hieruit dat op grond van de eerbiedigende werking alleen nieuwe verzekeringen, die na ingangsdatum van het wetsvoorstel worden gesloten, in de heffing van de vermogensbelasting zullen worden betrokken en niet de reeds vóór deze datum bestaande verzekeringen.

Deze leden meenden uit de Memorie van Antwoord voorts te mogen afleiden dat een onregelmatige uitvoering van een oud contract (onder eerbiedigende werking) nimmer leidt tot het constateren van negatieve persoonlijke verplichtingen, welk regime geregeld is in het voorgestelde

Kunnen de bewindslieden tenslotte bevestigen, dat bij emigratie de eerbiedigende werking voor oude polissen in die zin wordt gehandhaafd, dat de f 100 000 grens alleen wordt toegepast op premies betaald na ingangsdatum van het wetsvoorstel?

De bewindslieden merken ten aanzien van de eerbiedigende werking voor kapitaalpolissen op, dat een door de verzekeringnemer aanvaarde offerte uiterlijk op 31 december 1991 door de verzekeraar moet zijn ontvangen en geaccepteerd. Dit betekent, dat een overeenkomst nog niet is gesloten indien de medische acceptatie mede bepalend is voor de totstandkoming ervan, maar nog niet heeft plaatsgevonden.

Kunnen de bewindslieden toelichten of hieronder ook situaties vallen waarbij de offerte weliswaar is ontvangen en geaccepteerd zij het onder de ontbindende voorwaarde dat de medische keuring geen problemen oplevert?

VI. Nadere opmerkingen

Fractieverzekeringen

De bewindslieden menen dat voor het overleg met de verzekeringsbranche enige tijd zal zijn gemoeid. De verzekeraars pleiten echter om per omgaande het overleg voort te zetten inzake de fiscale behandeling van de fractieverzekeringen.

Zijn de bewindslieden bereid een wettelijke regeling voor fractieverzekeringen in Brede Herwaardering II mee te nemen, indien zij op korte termijn in overleg met de Nederlandse Vereniging van Levensverzekeraars overeenstemming kunnen bereiken over een aanvaardbare wettelijke behandeling?

Status wetsvoorstel 21197

Deze leden zouden gaarne vernemen wat de status is van het wetsvoorstel **21197** betreffende de heffing over vermogensoverschotten van pensioenfondsen.

VRAGEN VAN DE LEDEN VAN DE PVDA-FRACTIE

De leden van de **PvdA**-fractie bleven van mening dat de beoordeling van het onderhavige wetsvoorstel mogelijk is zonder de inhoud van de «Brede Herwaardering II» te kennen. In de Memorie van Antwoord is door de staatssecretaris inzicht gegeven in de hoofdlijnen. Naar aanleiding daarvan zijn bij de leden van de fractie de navolgende vragen gerezen. Bij de Brede Herwaardering I is ten aanzien van bepaalde onderdelen eerbiedigende werking opgenomen. Wordt bij de aangekondigde wetgeving eenzelfde eerbiedigende werking als bij het onderhavige wetsvoorstel geregeld?

In de Memorie van Antwoord (E.K. 3a, blz. 5) lazen deze leden: «Voorts zal een wettelijke regeling tegen afkoop, vervreemding, wijziging van de contractvorm van pensioenaanspraken, alsmede een wettelijke regeling voor de overdracht van pensioenkapitaal worden voorgesteld. Een structurele wettelijke regeling daarvoor ontbreekt thans.» Dat is deze leden dan blijkbaar ontgaan. Uit de jurisprudentie is alleen gebleken dat de fiscus bij de bovengenoemde gevallen vermeende «genietingsmomenten» constateerde: een zienswijze die tot in hoogste instantie bijna

altijd niet strookte met de huidige wettelijke bepalingen die voor al die gevallen bleken te bestaan.

Wanneer wordt bedoeld dat deze bepalingen dezelfde structuur moeten krijgen als thans voor lijfrenten wordt voorgesteld, dan kunnen deze leden de stellingname van de staatssecretaris onderschrijven tenzij dit een «flexibele pensionering» gaat bemoeilijken. Antwoord 3 in de lijst van vragen en antwoorden (T.K. 21 198, nr. 26) achtten zij wat dat betreft minder hoopgevend.

Uit het gebruik van «dan wel» in de voorgestelde tekst van artikel 45 is, zoals op bijna alle plaatsen in de Wet op de inkomstenbelasting 1964 waar deze formulering wordt gebezigd, eerder een keuze af te lezen dan een, uit het zinsverband duidelijke, onderschikkende volgorde. Bij het gebruik van «dan wel» in de Nederlandse taal is dat ook de meest gebruikelijke bedoeling. Daarnaast is het ook de maatschappelijk meest gewenste uitleg. In dit verband dachten deze leden aan de in de Pensioennota zo nadrukkelijk naar voren gebrachte gedachte om tot invoering van een flexibeler te kiezen einde van het arbeidzame leven te komen.

Dat de verplichting met betrekking tot het pensioen voor de zogenaamde directeur-grotoaandeelhouder, die in de zin van de Pensioen- en spaarfondsenwet eigen beheer mag voeren, straks alleen in de werkmaatschappij mag worden ondergebracht, riep bij deze leden de nodige vragen op. Wordt hierdoor een daadwerkelijke uitvoering van de pensioenovereenkomst beter gewaarborgd dan bij een zgn. pensioen-B.V. zo vroegen zij de staatssecretaris.

Dat een pensioenuitvoerend lichaam (fiscaal) in Nederland moet zijn gevestigd ligt in het verlengde van hetgeen geregeld wordt in het onderhavige wetsvoorstel, ook al rijst hier de vraag of dit wellicht niet strijdig is met (aanstaande) E.G.-regelgeving.

Met enige verbazing hebben de leden kennis genomen van de reactie op het door deze leden aan de orde gestelde persbericht van 15 oktober 1990 en de weerslag daarvan eerst in de tweede nota van wijziging. De staatssecretaris mag zich ervan verzekerd weten dat de leden van de fractie voornoemd alle stukken met betrekking tot het onderhavige voorstel – ook die daarmee annex zijn – nauwkeurig hebben gelezen. Waar het deze leden om gaat is dat in het persbericht werd aangekondigd dat de eerbiedigende werking zou worden beperkt terwijl bij de tweede nota van wijziging van 29 maart 1991 pas duidelijk werd hoe deze beperking zou gaan luiden. Het zal de staatssecretaris toch niet onbekend zijn geweest dat het in het najaar van 1990 minder belangrijk was om te weten hoe het nieuwe regime zou gaan worden, dan om te weten hoe het overgangsrecht zal gaan luiden? De verwijzing naar de nota van wijziging van 29 oktober 1990 is in casu volstrekt irrelevant om de geleverde kritiek te kunnen pareren.

Deze leden vroegen hoe zij de navolgende passage uit de Memorie van Antwoord (blz. 7) moeten interpreteren: «Voorts zouden deze leden gaarne vernemen waarom de ingangsdatum van 1 juli 1991 vooralsnog is gehandhaafd. Daarover merken wij op dat wij na het verstrijken van de datum van 1 juli 1991 geen nieuwe ingangsdatum hebben aangekondigd, daar wij eerst het voorlopig verslag van de Eerste Kamer wilden afwachten.» Deze leden mochten hieruit toch niet afleiden dat bij stilzwijgen de datum van 1 juli 1991 zou zijn gehandhaafd?

Het antwoord met betrekking tot een aanpassing van de franchise in de tweede tranche na de verlaging van de eerste tranche, had deze leden absoluut niet overtuigd. Zij kwamen bovendien tot de conclusie dat de

staatssecretaris blijkbaar is teruggekomen op het standpunt zoals verwoord in 21 198 nr. 15 blz. 19. «De franchise van f 50 000 van artikel 45a tweede lid zou dan ook navent moeten worden verlaagd» is toch wel een heel andere benadering dan «Wij achten dit niet onoverkomelijk gezien de eerdergenoemde forse afronding.»

In de toelichting op de nota van wijziging van 29 oktober 1990 wordt de franchise voorgesteld omdat «wij willen voorkomen dat voor dat gedeelte van het persoonlijk inkomen een dubbele oudedagsvoorziening wordt opgebouwd ten gevolge van een samenloop met AOW en basispremie-aftrek.»

Als in de loop van 30 jaar een oudedagsvoorziening kan worden opgebouwd van zo'n f 25 000 per jaar (met bijbehorende weduwen- en wezenvoorziening) met een premie van f 10 000 per jaar, dan is het duidelijk dat een alleenstaande, die dus in de huidige voorstellen maar een basislijfrentepremie-aftrek van f 5 000 heeft, niet aan zijn f 25 000 per jaar komt op zijn oudedag.

Het lijkt dan ook alleszins redelijk om voor een belastingplichtige die slechts gebruik maakt of kan maken van de basisaftrek ad f 5 000 de franchise in de tweede tranche forfaitair te verlagen tot bijvoorbeeld (^{3/5} van f 50 000) f 30 000. Deze leden vroegen nogmaals om de franchise van artikel 45a, tweede lid, te verlagen.

De motivering met betrekking tot het niet-opnemen van de mogelijkheid voor een partner om in de derde tranche een nabestaandenvoorziening op te bouwen had deze leden absoluut niet overtuigd. Begrepen deze leden de benadering van de staatssecretaris goed, dan is deze wel beperkt civielrechtelijk getint.

Het nog te verwachten voorstel van wet Brede Herwaardering II beoogt, zo begrepen deze leden uit de stukken, lijfrenten en pensioenen zoveel als mogelijk is gelijk te behandelen. Daar waar partnerpensioenen zowel maatschappelijk als fiscaal volledig is aanvaard en velen een «zorgplicht» ten opzichte van hun partner als een verplichting van «moraal en fatsoen» beschouwen, is de gekozen opstelling niet alleen strijdig met het maatschappelijk gevoelen, maar ook met het eigen uitgangspunt van de staatssecretaris van een gelijkelijke fiscale behandeling.

Wanneer twee mensen door samen te wonen een zogenaamd «schaalvoordeel» hebben, waar met de tweeverdienerswetgeving voor die belastingplichtigen in negatieve zin op is gereageerd, waarom mag dan het wegvallen van een van beiden waardoor ongetwijfeld het voordeel in een nadeel komt te verkeren – niet fiscaal gefacilieerd worden gecompenseerd? Deze leden vroegen de staatssecretaris met klem het litigieuze artikel conform aan te passen, eventueel in het wetsvoorstel met betrekking tot de Brede Herwaardering II.

De beantwoording van de vragen die zijn gesteld met betrekking tot het fenomeen «gerichte lijfrente» gaan gedeeltelijk voorbij aan de strekking van de vraag.

Bij een gerichte lijfrente moeten de verzekerde lijven, om verzekerings-technische redenen, worden aangewezen bij het tot stand komen van de overeenkomst. Dus is het niet mogelijk om hierbij «erfgenamen» te betrekken. Het moeten namelijk op het moment van sluiten van de overeenkomst levende en aangewezen personen (lijven) zijn.

De leden van de fractie voornoemd meenden beslist niet dat het onmogelijk is om de uitkering van een gerichte lijfrente te doen overgaan naar een volgende begunstigde bij overlijden van een eerdere begunstigde/verzekerde, maar wilden juist wijzen op het feit dat het bedrag van de uitkering dramatisch daalt wanneer als verzekerden bij een gerichte lijfrente, de belastingplichtige, zijn echtgenoot en een aantal

kinderen zijn aangewezen. Op een polis van een lijfrente in de zin van artikel 25, tweede lid van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 kunnen nimmer de «erfgenamen» als (mede)verzekerden worden aangetekend. Juist de kapitaalverzekering met lijfrenteclausule kende de mogelijkheid dat bij vooroverlijden van de verzekerde/eerste begunstigde een opvolgende begunstigde van het uit te keren kapitaal op het leven van een door hem aan te wijzen persoon een lijfrente ging lopen. Op deze wijze kon worden voorkomen dat in de «uitstelperiode van de lijfrente» kapitaalvernietiging optrad. Deze, op het moment van vooroverlijden van de belastingplichtige verkregen lijfrente is de thans voorgestelde nabestaandenlijfrente. Wanneer de staatssecretaris erkent dat een «kapitaalverzekering met aangepaste lijfrenteclausule» materieel volledig voldoet aan de beoogde doelstelling van het wetsvoorstel, dan kunnen verzekeraars van de huidige terminologie gebruik blijven maken waardoor kostbare en langdurige ingrepen in hun automatiseringssystemen niet noodzakelijk zijn. Tot nu toe is een en ander steeds afgedaan als een «woordenspel» waarbij dan toch werd opgemerkt dat een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule niet voldeed. Het is deze leden overigens niet duidelijk geworden waaraan die kapitaalverzekering met lijfrenteclausule niet voldeed en vooral niet waarom niet nu de «opgenomen regelingen waarborgen voor de daadwerkelijke uitvoering van het lijfrentecontract conform de voorwaarden» bevatten.

Anders dan de staatssecretaris meende, doelden deze leden niet op mogelijk oneigenlijk gebruik als gevolg van het vervallen van het kans-op-nadeel-vereiste. (Memorie van Antwoord blz. 19) Deze leden vroegen zich af of alle gebruiksmogelijkheden ook even bedoeld zijn.

Bij de huidige redactie is het mogelijk om het rentebestanddeel in een puur spaarcontract, waarbij het opgerente kapitaal wordt uitgekeerd bij overlijden van de verzekerde of bij zijn in leven zijn op de einddatum (na 15 of 20 jaar) – binnen grenzen – onbelast te ontvangen. Bij deze gevallen bieden de maximeringen van de vrijstellingen een beperking van het gebruik dat er van gemaakt wordt. Alleen doet het feit dat het tweede uitgangspunt van het wetsvoorstel een meer evenwichtige behandeling van verzekeringsproducten en bancaire spaarproducten is, wat merkwaardig aan. Immers sparen bij de bank is fiscaal nog steeds niet in evenwicht met sparen bij een verzekeraar. Dit evenwicht behoeft niet bereikt te worden nu het levensverzekeringscontract anders van opzet is dan het sparen bij de bank.

Deze leden wilden hun standpunt met enige voorbeelden adstrueren: Wanneer iemand vier jaar f 14 000 en vervolgens zestien jaar f 1 400 aan premie betaalt, ontvangt hij na twintig jaar ongeveer f 220 000 bij een verondersteld constant rendement van 8%. Het onbelaste rentebestanddeel is dan f 141 600. Bij bancair sparen wordt na het tweede jaar de rentevrijstelling van f 2 000 al overschreden en wordt een steeds toenemend deel van de opbrengst terstond belast, waardoor dit resultaat nimmer kan worden bereikt. De enige prijs die ervoor wordt betaald, is het onbereikbaar zijn van de spaarpot in deze twintig jaar op straffe van het alsnog belasting betalen over de geaccumuleerde rente (na vijftien jaar tegen het proportionele tarief). Vermogende mensen kunnen, mits zij voor hun 57e hiermee aanvangen, van net zoveel vermogen als zij wensen de geaccumuleerde opbrengst geheel vrij van inkomstenbelasting bij hun erfgenamen terecht laten komen. Zij sluiten daartoe een levenslange verzekering (spaarcontract) bij overlijden. Deze uitkering is ingevolge artikel 26a geheel belastingvrij ongeacht de grootte en dat deze uitkering eens plaatsvindt is een menselijk gegeven.

Noch de verzekeringnemer, noch de begunstigde is dan ooit inkomstenbelasting verschuldigd over deze aanwas: besparing van successierecht is hierbij nauwelijks denkbaar. Wordt een polis die enkel een

uitkering bij overlijden voorziet vrijgesteld van de heffing van vermogensbelasting, zo vroegen deze leden.

Overigens hebben deze leden ook begrepen dat het mogelijk is om de vrijstellingen geheel aan te wenden voor het rentebestanddeel in de uitkeringen.

Deze leden zouden graag een reactie op het bovenstaande ontvangen. Dat was de strekking van hun vraag of de gevolgen van het laten vervallen van het kans-op-nadeel-vereiste niet verstrekkender zijn dan uit de nota van wijziging (21 198, nr. 16) blijkt.

Uit de Memorie van Antwoord blijkt dat, tot nu toe zowel de Commissie als de Advocaat-Generaal bij het Hof van Justitie van mening is dat wetgeving die, zonder enige uitzondering, aftrek van aan een buitenlandse maatschappij betaalde lijfrentepremie niet toestaat in strijd is met het EG-recht. Is de staatssecretaris van mening dat de in artikel 45, vijfde lid, onderdeel c, geboden uitzondering voldoende weerstand biedt aan het door de Advocaat-Generaal verdedigde proportionaliteitsbeginsel dat moet worden geëerbiedigd wanneer een lidstaat een beroep doet op bepalingen ter verwezenlijking van het «algemeen belang»?

Uit de beantwoording van de vragen met betrekking tot de fiscale behandeling van de verkoop van winstbewijzen (Memorie van Antwoord blz. 12) alsook uit het persbericht hebben deze leden de conclusie getrokken dat de niet onbestreden gebleven zienswijze van Prof. mr. Ch. J. Langereis wordt onderschreven.

Deze leden vroegen of de nieuw voorgestelde regeling niet zal worden toegepast op houders van winst- en amortisatiebewijzen alsmede oprichtersaandelen waarop in de winstsfeer niet wordt afgeschreven c.q. die zijn genoteerd aan de effectenbeurs.

Ook in deze Memorie van Antwoord is niet die gewenste duidelijkheid gegeven die verzekeraars wensen met betrekking tot de uitoefening van een verleend optierecht. Daarom herhalen deze leden hun in het voorlopig verslag gestelde vraag «Door het antwoord als hiervoor bedoeld is onzekerheid ontstaan over de vraag of uitoefening van een verleend optierecht (waardoor het verzekerd kapitaal kan worden verhoogd) wel of niet tot het verlies van het oude regime leidt.» (Voorlopig Verslag blz. 11)

In de toelichting op de brief van het Verbond van verzekeraars van 30 oktober 1991, wordt gepleit om de afschaffing van de woningbouwvrijstelling van artikel 10 Wet Belastingherziening 1950 te laten ingaan op 1 januari 1992 en niet op 1 juli 1991. Deze leden zouden hierop graag een reactie van de staatssecretaris ontvangen.

Evenals het Verbond van verzekeraars heeft de motivering waarom een indexering van de bedragen van de vrijstellingen uit de regelingen voor kapitaalverzekeringen niet jaarlijks zou dienen te geschieden deze leden niet overtuigd.

Met de verzekeraars pleiten deze leden nogmaals voor een jaarlijkse automatische indexering, omdat de bedragen die in de wet zijn opgenomen met betrekking tot onderhoudsvoorzieningen ook worden geïndexeerd en omdat kapitaalverzekeringen met lange looptijden maatschappelijk als een onderhoudsvoorziening worden beschouwd.

In de eerdergenoemde brief van het Verbond van verzekeraars wordt de suggestie gedaan om goed te keuren dat aftrek wordt verleend indien op de polis de begrippen «verzekerd kapitaal» of «verzekerde uitkering» en «einddatum» wordt gehanteerd.

Tevens wordt gepleit voor het handhaven van een gewenningsperiode van twaalf maanden, dus van 1 januari 1992 tot 1 januari 1993.

De leden van deze fractie zouden het op prijs stellen als de staatssecretaris aan beide aspecten aandacht zou willen besteden.

Deze leden betreurden het dat de staatssecretaris heeft gemeend zich te mogen beperken tot de beantwoording van c.q. een reactie te geven op de conclusies van Prof.Dr.T. Blokland (Memorie van Antwoord blz.17).

Anders dan de staatssecretaris meent, is naar de wijze van zien van deze leden de afkoop waarop een lijfrenteclausule is geplaatst niet een afkoop van een nog niet ingegane lijfrente. Hier wordt het verzekerings-technische begrip lijfrente niet voor het eerst gelijk gesteld aan de kapitaalverzekering. Het feit dat artikel 25, lid 3 een aanspraak ingevolge een geclausuleerde kapitaalverzekering bij wetsfictie onder het lijfrentebegrip van het tweede lid van dat artikel rechtvaardigt niet een gelijkstelling buiten het fiscale recht.

Een ingegane lijfrente wordt nooit dan wel minder dan nagenoeg nooit, afgekocht, anders zouden wel de in de jaren zestig al aangekondigde wettelijke maatregelen zijn getroffen, omdat op zo'n afkoop het bijzondere tarief van toepassing is. Het is met name ook deze begripsverwarring die steeds uit de stukken blijkt en die bij het hanteren van de term «gerichte lijfrente» een rol schijnt te spelen.

Feit blijft dat (rechts)handelingen in een later jaar formeel gesproken niet fiscaal, maar wel invorderingstechnisch terugwerkende kracht hebben naar de belastingaanslag van een eerder jaar. Door dit te construeren als een – incidenteel geregelde – afrekening aan de grens bestaat de kans dat hierdoor het vrije verkeer van burgers onevenredig wordt belemmerd.

De leden hier aan het woord hadden de behoefte om op de aansprakelijkheid van de verzekeringsmaatschappijen bij onregelmatige uitvoering van een lijfrenteovereenkomst terug te komen. Uit de Memorie van Antwoord (blz. 9) blijkt dat de staatssecretaris zijn mening met betrekking tot een facultatieve inhoudingsplicht heeft herzien. Daar hadden deze leden op zichzelf begrip voor. Zij zouden graag hebben willen vernemen waarom dan een verplichte inhoudingsplicht niet meer voor de hand zou hebben gelegen dan deze «aansprakelijkheidsstelling». Het spreekt vanzelf dat de verzekeraar die medewerking verleent aan een «verboden» handeling met de polis, zich bewust moet zijn van het risico dat hij daar zelf mee loopt voor wat betreft een eventuele aansprakelijkheidsstelling. In de hiervoor aangehaalde brief van het Verbond van verzekeraars wordt dat ook onderschreven.

Deze leden hadden niet begrepen waarom het niet goed denkbaar is, zoals zij in de Memorie van Antwoord lezen (blz. 9) dat de verzekeraar op geen enkele wijze is betrokken bij de handeling die tot de aansprakelijkheidsstelling leidt.

De aangesneden kwestie in het voorlopig verslag betrof nu juist die gevallen waarin de verzekeraar niet aan de verboden handeling meewerkt, maar waarbij (na verloop van tijd) wel een belaste handeling wordt geconstateerd. Is dan in de tussentijd de polis afgekocht en bij een andere verzekeraar ondergebracht (artikel 25, negende lid) dan is het eventuele verhaalsrecht van de eerste verzekeraar (die aansprakelijk blijft zoals ook de Memorie van Antwoord aangeeft) volstrekt illusoir. Juist voor deze situaties is het dat de fiscale regel van artikel 25, negende lid, in de praktijk een dode letter kan worden, omdat een verzekeraar zijn mogelijk verhaalsobject begrijpelijkerwijs niet graag uit handen geeft wanneer hij meewerkt aan een afkoop. Om die reden pleiten verzekeraars voor een inhoudingsplicht (dus niet facultatief) wanneer zij meewerken aan een verboden handeling.

Uit de Memorie van Antwoord begrepen deze leden dat «Deze bezwaren weliswaar met regelgeving zouden zijn op te lossen, doch dit zou wel een aanzienlijke verzwaring van de regelgeving betekenen.» Dit nu begrepen deze leden niet. In het Voorlopig Verslag hadden deze leden al verwezen naar de toepassing van artikel 11 van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 bij de verstrekking van termijnen van lijfrente aan een meerderjarige.

Nu het eerste lid, onderdeel a, van dat Besluit toch zal moeten worden aangepast aan de wijzigingen in artikel 5 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964, is er naar de mening van deze leden weinig dat belet dat dit artikel wordt uitgebreid met een «inhoudingsplicht» voor de gevallen genoemd in artikel 45c, lid 2. Deze leden zouden graag de mening van de staatssecretaris op bovenstaande punten vernemen.

In de eerdergenoemde brief van 30 oktober 1991 bepleiten de verzekeraars een regeling die de aansprakelijkheidsstelling opheft wanneer verboden handelingen met de polis plaatsvinden zonder hun medewerking. Nu is vaak al in Algemene Voorwaarden te vinden dat wijzigingen in de (drie partijen) overeenkomst ten opzichte van hen niet werken zolang daarvan op de polis geen aantekening is geplaatst. Een aansprakelijkheid zou zich in die gevallen niet verder mogen uitstrekken dan de zich onder de verzekeraar bevindende polis op het moment dat deze aansprakelijk wordt gesteld, aldus de verzekeraars. Daarnaast bepleiten zij een regeling die voorziet in inhouding van een forfaitair vast te stellen percentage van de waarde van de polis op het moment dat de verzekeraar moet meewerken aan een «verboden» handeling van de polishouder: daardoor zou de aansprakelijkheid van de verzekeraar komen te vervallen. Omdat deze leden van mening bleven – zoals verwoord in het Voorlopig Verslag op blz. 9 – dat het risico van een «verboden handeling» door de verzekerde wel eenzijdig op de verzekeraar wordt gelegd, zouden zij het op prijs stellen als de staatssecretaris nogmaals ten principale op deze problematiek zou willen ingaan en een reactie zou willen geven op de – ook door de verzekeraars – gestelde vragen.

Vragen van de leden van de fractie van D66

1. Zij zouden graag zien dat de staatssecretaris toch explicieter inging op deze materie en wel bijvoorbeeld naar aanleiding van de opmerking van Niessen: «Een groot deel van de nagestreefde doeleinden zou zijn bereikt door tijdelijke lijfrenten grotendeels uit te sluiten van premieaftrek, de afschaffing van art. 80c, Wet IB 1964, de ook thans voorziene belastingplicht voor lijfrente- en levensverzekeringslichamen, enige verhoging van het jaarmaximum en het optrekken van de vereiste premie-betalende periode bij vrijgestelde kapitaalverzekering tot bijv. 20 jaar».

Het viel de aan het woord zijnde leden op, dat het taalgebruik bij de beantwoording van de vraag of de pensioenfondsen met betrekking tot de pensioenaangroei in een bepaald jaar wel in staat zijn dat op tijd te kunnen doen, nogal wat onzekerheid uitstraalt. Naar deze leden hebben begrepen, wordt er gewerkt aan een regeling waarbij de pensioenfondsen verplicht worden de informatie binnen bepaalde termijnen af te geven. Is dit juist?

2. Is het in afwachting van een dergelijke regeling niet beter een ruimte te geven die tot 12 maanden na afloop van het kalenderjaar gelegenheid geeft de premies te voldoen?

3. Met name in een overgangsperiode en bij een onvoorzien aantal

verzoeken om berekeningen, lijken de 6 maanden die art. 45b aangeeft, nog krap bemeten.

4. Ook inzake de verhouding tot het EG-recht blijven er nog vragen. Weliswaar wordt uitvoerig ingegaan op het ook door het Europese Hof erkende belang van fiscale contrôle, maar kennelijk wordt er onvoldoende geloof gehecht of dit voldoende is om de Brede Herwaardering overeind te houden. Gesteld wordt immers dat men zich reeds beraadt op eventuele implicaties. De zin: «Voor de hoofdlijnen van het voorliggende wetsvoorstel zal dit naar verwachting echter geen gevolgen hebben», getuigt van een optimisme dat door de aan het woord zijnde leden niet wordt gedeeld. Te meer niet omdat de opvatting van Kavelaars, dat «andere maatregelen» er eenvoudigweg niet zijn, op geen enkele manier wordt weerlegd.

Kan de staatssecretaris enig inzicht geven in wat er wordt overlegd met andere lidstaten op dit vlak?

5. Het antwoord van de staatssecretaris op de vraag waarom de nabestaandenvoorzieningen als bedoeld in het voorgestelde artikel 45a, derde lid, van de Wet op de IB 1964, zijn beperkt tot de echtgenoot en niet gelden voor bijvoorbeeld een partner waarmee een duurzame huishouding wordt gevoerd, vermocht de hier aan het woord zijnde leden vooralsnog niet te overtuigen. Het moge waar zijn dat het huwelijksvermogensrecht een zorgplicht kent, de ontwikkeling in samenlevingsvormen, zeker dezulke die notarieel zijn vastgelegd, creëert een plicht ten opzichte van de partners volgens regels van algemene moraal en fatsoen.

Is de staatssecretaris bereid toe te zeggen dat artikel 45a lid 3, zo zal worden geïnterpreteerd en derhalve ook de op dit artikel betrekking hebbende te maken AMvB's, passages in deze geest bevatten?

6. De aan het woord zijnde leden meenden bovendien een inconsequentie te zien in het gegeven dat de f 5 000 uit de eerste tranche wel overdraagbaar is voor gehuwden en ongehuwd samenwonenden. Een en ander betekent toch impliciet dat in het wetsontwerp rekening wordt gehouden met een zorgplicht voor ongehuwd samenwonenden?

Kan de staatssecretaris hierop reageren?

7. Het antwoord op de vraag te bezien of automatische indexatie kan plaatsvinden op uitkeringen uit kapitaalsverzekeringen, had deze leden op zichzelf wel overtuigd. Echter, waar het al dan niet toepassen van inflatiecorrecties meer en meer een politiek instrument wordt om tekorten op de begroting te dekken, is het raadzaam een wettelijke rechtszekerheid in te bouwen.

Daar waar toegezegd wordt de bedragen van tijd tot tijd aan te passen, moet het ook mogelijk zijn de formulering van tijd tot tijd te precisiëren, bijvoorbeeld per 3 of 5 jaar. Alle genoemde nadelen die kleven aan automatische indexering, spelen dan niet.

Wil de staatssecretaris een dergelijke toezegging inzake de aanpassing doen?

Vragen van de leden van de VVD-Fractie

1. De leden van de fractie van de **VVD** zetten vraagtekens bij de relatie tot het EG-recht en het onderhavige voorstel. Ook de Memorie van Antwoord is hier niet erg duidelijk. De formulering «dat wij ons reeds beraden op eventuele implicaties van een mogelijk oordeel dat de thans voorgestelde regeling geen gerechtvaardigde inbreuk vormt op het

EG-verdrag» geeft te denken. In hoeverre is er sprake van een vergelijkbare situatie in andere EG-landen? Kan de staatssecretaris als nog nader ingaan op deze belangrijke materie?

2. Op bladzijde 12 van de Memorie van Antwoord geeft de staatssecretaris antwoord op de complexiteit van het tranche systeem. De aan het woord zijnde leden hadden grote problemen met dit onderdeel van het wetsvoorstel. Fiscale wetgeving dient eenvoudig en duidelijk te zijn. Burgers moeten duidelijk weten waar men aan toe is. Bovendien is het zeer de vraag of alle pensioenverzekeraars in staat zijn tijdig de nodige informatie te verschaffen. Wat betekent dit dan voor de belastingplichtige als de informatie niet tijdig beschikbaar is? Kan de staatssecretaris ook hierover wat meer duidelijkheid verschaffen?

3. Uit de Memorie van Antwoord blijkt, dat de fiscale behandeling van de verkoop van winstbewijzen niet correct is geweest. Is de staatssecretaris bereid die zo snel mogelijk te corrigeren. De aan het woord zijnde leden achtten een snelle behandeling van deze aangelegenheid noodzakelijk, wachten tot de behandeling van Brede Herwaardering II achtten zij onjuist.

De voorzitter van de commissie,
Boorsma

De griffier van de commissie (wnd.),
Van der Putten